

LIBRIS

We know
books

SARAH PERRY

Șarpele din Essex

Traducere din limba engleză de
IOANA VĂCĂRESCU

SARAH PERRY s-a născut în Essex, în 1979. A avut rezidențe literare la Gladstone's Library și UNESCO World City of Literature Writer în Praga. Prima ei carte, *After Me Comes the Flood*, a fost nominalizată la Guardian First Book Award și Folio Prize și a câștigat East Anglian Book of the Year în 2014. Romanul *Șarpele din Essex* a ajuns bestseller și a câștigat numeroase premii. Cărțile ei au fost traduse în 15 limbi și colaborează frecvent cu BBC, RTE1 sau scrie cronică literară pentru *The Guardian* sau *Financial Times*. Locuiește la Norwich.

NEMIRA

CUPRINS

AJUNUL ANULUI NOU	9
I. VEȘTI STRANII DIN ESSEX	15
Ianuarie	17
Februarie.....	37
Martie.....	105
II. STRĂDUIȚI-VĂ DIN TOATE PUTERILE.....	145
Aprilie.....	147
Mai.....	187
III. SĂ STAȚI MEREU DE VEGHE	239
Iunie.....	241
Iulie.....	285
August	295
IV. ACESTE ULTIME VREMURI ALE RĂZVRĂTIRII ...	319
Septembrie.....	321
Noiembrie.....	429
<i>Nota autoarei</i>	441
<i>Mulțumiri</i>	443

LIBRIS

We know
books

I

**VEȘTI STRANII
DIN ESSEX**

LBRIS

We know
books

IANUARIE

Era ora unu, într-o zi mohorâtă, iar la Observatorul din Greenwich căzuse bila ce marchează trecerea timpului. Pe primul meridian se așternuse un strat de polei, iar pe funiile de ancorare ale barjelor late de pe Tamisa cea aglomerată era gheață. Câpitanii notau ora și nivelul mării, ca apoi să-și așeze vecele cărămizii pe direcția vântului dinspre nord-est. Un transport de fier se îndrepta spre topitoria de la Whitechapel, unde clopotele băteau de parcă s-ar fi sfârșit timpul. Tot timpul era moneda cu care plăteau cei izolați în spatele zidurilor închisorii Newgate; timpul era irosit de filozofi în cafenele și pe Strand; era pierdut de cei care își doreau ca trecutul să devină prezent și era urât de cei care își doreau ca prezentul să devină trecut cât mai repede. Clopotele de la St Clement's băteau a portocale și lămâi¹, iar clopotul discordiei² de la Westminster bătea mut.

La Royal Exchange timpul însemna bani, bărbații își petreceau acolo după-amiaza, temperându-și speranțele de a face marea cu sarea, iar în birourile Holborn Bars roțițele zimțate,

¹ Referire la versurile unui vechi cântecel și joc pentru copii, în Marea Britanie: „Portocale și lămâi./ Bat clopotele de la St Clement's“ (n. tr.).

² Clopote aflate în vecinătatea Palatului Westminster, consacrate sub numele *division bells*; bat atunci când membrii Camerei Comunelor sau ai Camerei Lorzilor sunt în dezacord, având la dispoziție opt minute, din momentul în care răsună clopotele, pentru a hotărî cum vor vota în chestiunea respectivă (n. tr.).

cu dinții lungi, ale unui ceas-etalon au provocat o suprasarcină electrică ce a făcut să pornească zecile de ceasuri-satelit, care au început să sune. Toți funcționarii și-au ridicat privirile din caștifele lor, au oftat și apoi s-au întors la muncă. La Charing Cross Road, timpul își dădea la schimb caleașa pe autobuze și taxiuri care înaintau ca o flotă grăbită, iar în salaonele de spital de la Barts și de la Royal Borough durerea transforma minutele în ore. În capela Wesley se cânta *Nisipul timpului se scurge*, oamenii chiar sperând să se scurgă mai repede, iar ceva mai departe, gheața se topea pe mormintele din Bunhill Fields.

În Lincoln's Inn și Middle Temple avocații își priveau calendarele și vedeau cum expiră termenele de depunere; în încăperile din Camden și din Woolwich timpul era crud cu iubiții care se întrebau cum se făcuse atât de târziu așa de repede, iar la momentul respectiv avea să fie blând cu suferințele lor. Pe toată întinderea orașului, în casele elegante și în blocurile de locuințe sociale, în înalta societate și în cercurile îndoielnice ale ei, ca și în clasa de mijloc, timpul trecea și era irosit, era lungit până la epuizare și pierdut cu dorințe. Iar în tot răstimpul acesta, din cer cădea o ploaie rece ca gheața.

La Euston Square și la Paddington, stațiile de metrou își primeau pasagerii, care năvăleau înăuntru asemenea unei materii prime ce cobora spre a fi măcinată, procesată și turnată în șabloane. Într-un vagon de metrou ce mergea spre vest, sub lumina intermitentă se vedea un *The Times* care nu aducea nicio veste bună, iar pe culoar s-au vărsat fructe stricate dintr-o pungă. Din paltoane ieșea un iz de ploaie și, printre pasageri, ascuns în spatele gulerului ridicat, doctorul Luke Garrett recita părțile inimii umane.

— Ventriculul stâng, ventriculul drept, vena cavă superioară, spunea el, numărându-le pe degete și sperând că litania aceea avea să potolească bătăile neliniștite ale propriei inimi.

Bărbatul de lângă el l-a privit năuc și, ridicând din umeri, s-a întors cu spatele.

— Atriuul stâng, atriuul drept, a continuat Garrett în șoaptă.

Era obișnuit să fie privit cu atenție și cu mirare de către străini, dar nu vedea de ce s-ar fi dat peste cap să le intre în grații. I se spunea Drăcușorul, pentru că rareori ajungea mai sus de

umerii celorlalți bărbați și avea un mers săltat, care dădea senzația că ar fi putut să sară oricând, brusc, pe un pervaz. Se vedea clar, chiar și prin haina groasă de iarnă, un soi de agitație nestăpănită ce-i făcea mâinile și picioarele să tresalte, iar sprâncenele îi erau încruntate, ca și cum de-abia ar fi putut stăpâni întinderea și ferocitatea propriului intelect. Avea un breton lung, negru, care semăna cu marginea aripii unui corb; sub acesta, ochii îi erau întunecați. Avea treizeci și doi de ani și era un chirurg mânat de o minte înfometată și revoltată.

Luminile s-au întrerupt și apoi s-au reaprins, iar Garrett se apropia de destinație. Avea mai puțin de o oră la dispoziție ca să ajungă la înmormântarea unui pacient. Nu exista în lumea întreagă un om care să fi purtat haine de doliu cu inima mai ușoară. Michael Seaborne murise în urmă cu șase zile, răpus de un cancer la esofag, și suportase durerile epuizante ale bolii și atenția doctorului cu aceeași doză de dezinteres. Acum, gândurile lui Garrett nu se îndreptau spre mort, ci mai curând spre văduva lui, care (s-a gândit doctorul zămbind) în clipa aceea își peria, poate, părul dezordonat sau descoperea că rochia neagră cea bună avea un nasture lipsă.

Suferința prin care trecea Cora Seaborne era una dintre cele mai ciudate dureri cărora le fusese martor vreodată – pe de altă parte, își dăduse seama încă de la prima vizită în Foulis Street că era ceva în neregulă. Atmosfera care domnea în încăperile acelea cu tavanul înalt era una de angoasă de mult instalată, care nu părea să aibă nimic de-a face cu boala. La vremea aceea, pacientul se simțea încă destul de bine, cu toate că începuse să poarte o cravată ce-i servea și drept bandaj. Acea cravată era întotdeauna din mătase, întotdeauna deschisă la culoare și adesea un pic pătată. Fiind vorba despre un bărbat atât de îngrijit și de cusurgiu, era imposibil să-ți imaginezi că nu observa, iar Luke bănuia că voia să-și facă musafirii să se simtă prost. Seaborne reușea să pară înalt pentru că era teribil de slab și vorbea atât de încet, încât trebuia să te apropii mult de el ca să-l auzi. Avea o voce ușor șuierată. Era politicoș, iar pielea de sub unghii îi era albastră. Suportase cu mult calm prima consultație și refuzase să fie supus vreunei operații.

— Am de gând să plec de pe lumea aceasta așa cum am venit, îi spusese el, bătând ușor cu mâna pe cravata din mătase. Fără cicatrici.

— Dar nu e nevoie să îndurați atâta durere! îi spusese Luke, oferindu-i o consolare nesolicitată.

— Să îndur! exclamase Seaborne, în mod evident amuzat de idee. Sunt sigur că va fi o experiență din care voi avea de învățat.

Apoi adăugase, ca și cum un gând l-ar fi urmat în mod logic pe celălalt:

— Spuneți-mi, ați cunoscut-o pe soția mea?

Garrett își amintea adeseori prima întâlnire cu Cora Seaborne, deși adevărul era că amintirea aceea nu era de încredere, fiind transformată de toate întâmplările ce avuseseră loc între timp. Apăruse chiar în momentul acela, ca și cum prezența i-ar fi fost invocată, și se opri în prag, privindu-și de acolo musafirul. Apoi traversase încăperea, se aplecase să-și sărute soțul pe frunte și, stând în spatele fotoliului acestuia, întinsese mâna spre doctor.

— Am înțeles de la Charles Ambrose că nu există doctor mai bun. Mi-a dat să citesc articolul dumneavoastră despre viața lui Ignaz Semmelweis – dacă mânuiți bisturiul cu la fel de mult pricepere cum scrieți, vom trăi cu toții la nesfârșit.

Complimentul ei ușor ironic se dovedise irezistibil, iar Garrett nu se putuse abține să nu râdă, făcând și o plecăciune. Femeia avea o voce adâncă, dar nu chiar molcomă, iar doctorul a crezut la început că avea accentul nomad al oamenilor care nu au locuit niciodată prea mult timp într-o singură țară, însă nu era vorba despre asta. Avea doar un mic defect de vorbire, pe care îl ascundea zăbovind mai mult asupra unor anumite consoane. Era îmbrăcată în cenușiu, haine cu o croială simplă, dar materialul fustei strălucea ca un gât de porumbel. Era înaltă, însă fără a fi și slabă; ochii îi erau și ei cenușii.

În lunile care urmaseră, Garrett începuse să înțeleagă căte puțin înfiora ce plutea în aerul din Foulis Street, alături de mirosul lemnului de santal și cel de iod. Michael Seaborne, chiar și chinuit de cele mai înfiorătoare dureri, exercita o influență malignă ce nu avea însă nimic de-a face cu obișnuita putere pe care invalizii o au asupra celor din jur. Soția lui era atât de

pregătită cu comprese răcoroase și cu vin bun, atât de dispusă să învețe cum alunecă un ac în venă, încât părea că învățase pe dinafară, până la ultima virgulă, un manual despre îndatoririle soțiilor credincioase față de bărbații lor. Însă Garrett nu văzuse niciodată între Cora și soțul ei ceva ce să fi semănat măcar cu un gest afectuos. Câteodată o bănuia chiar c-ar fi dorit ca plâpânda flacăra a vieții soțului ei să se stingă mai repede – se temea uneori c-o să-l tragă laoparte în timp ce el pregătea o seringă și să-i spună „Dați-i mai mult – dați-i un pic mai mult”. Dacă se apleca să sărute fruntea sfântului istovit, pe pernă, o făcea cu mare grijă, ca și cum s-ar fi temut ca el să nu se ridice și s-o ciupească de nas, cu un gest disprețuitor. Angajau asistente care să-i dreneze și să-i panseze rănilile, care să aibă grijă ca așternuturile să fie mereu curate, însă rareori rămâneau o săptămână întreagă. Ultima dintre ele (o fetișcană tare credincioasă, din Belgia), trecând pe lângă Luke pe coridor, șoptise „*Il est comme un diable!*”¹ și îi arătase încheietura, cu toate că nu se vedea nimic pe ea. Doar câinele, care nu avea nume – loial, păduchos, întotdeauna aproape de patul bolnavului –, nu se temea de stăpân sau, cel puțin, se obișnuise cu el.

În timp, Luke Garrett ajunseseră să-i cunoască pe Francis, fiul taciturn, cu părul negru, al familiei Seaborne, și pe Martha, dacă băiatului, care avea obiceiul s-o țină pe Cora pe după mijloc, un gest posesiv care doctorului îi displăcea. O evaluare superficială a stării pacientului era bifată rapid (în fond, ce se mai putea face?), iar Luke era chemat în altă încăpere, să studieze un dinte fosilizat pe care îl primise Cora prin poștă sau pentru a fi interogat pe larg în legătură cu ambițiile sale de a avansa tehnica folosită în chirurgia cardiacă. A încercat s-o hipnotizeze, explicându-i că pe vremuri hipnoza fusese folosită în timpul războiului pentru a ușura amputarea brațelor. Jucau șah, iar meciurile se încheiau de obicei când Cora constata, mahnită, că oponentul ei o ataca pe toate fronturile. Luke și-a pus singur diagnosticul: era îndrăgostit și nu avea de gând să caute leacul.

¹ „E ca un diavol!” – în lb. fr. în orig. (n. tr.).

Era în permanență conștient de faptul că în Cora exista un soi de energie adunată în timp, așteptând să fie eliberată. Avea impresia că atunci când Michael Seaborne își va găsi sfârșitul, cizmele Corei aveau să scoată scântei pe asfalt. Iar sfârșitul bărbatului venise și Luke fusese de față când își dăduse ultima suflare, chinuită, zgomotoasă, ca și cum, în acea ultimă clipă, pacientul lăsase laoparte *ars moriendi*¹, dorindu-și doar să mai trăiască un moment. Însă Cora rămăsese neschimbată, nu fusese nici sfâșiată de durere și nici ușurată: avusese vocea sugrumată la un moment dat, când îi spusese că și câinele murise, însă doctorul nu-și putuse da seama dacă îi venea să plângă sau să râdă. Odată ce semnase certificatul de deces și rămășițele lui Michael Seaborne se odihneau în altă parte, nu mai exista niciun motiv întemeiat ca Garrett să vină în Foulis Street. Însă în fiecare dimineață se trezea cu acest unic scop în gând, iar când ajungea la porțile de oțel își dădea seama că era așteptat.

Metroul a ajuns la Digul Tamisei și doctorul a pornit de-a lungul platformei, purtat de mulțime. S-a simțit în clipa aceea copleșit de un soi de suferință, însă nu era nici pentru Michael Seaborne, nici pentru văduva lui: ce-l tulbura cel mai tare era gândul că aceasta putea fi ultima sa întâlnire cu Cora, că avea s-o vadă pentru ultima oară, privind-o peste umăr, cu clopotele cimitirului pe fundal.

— Chiar și așa, a rostit el cu voce tare. Trebuie să fiu acolo, fie și numai ca să mă asigur că e bine închis coșciugul.

Dincolo de turnicheții metroului, gheața se topea pe trotuar, iar soarele alburii pornea spre apus.

Îmbrăcată așa cum o cerea ocazia, Cora Seaborne stătea în fața oglinzii. Perlele, ca niște picături, atârnavă la capătul firicelelor de aur din urechi. O usturau lobiile urechilor, fiindcă fusese nevoită să-și refacă găurile.

— Cât despre lacrimi, ar trebui ca astea să fie de-ajuns.

Avea fața pudrată, ca să pară palidă. Nu-i stătea deloc bine cu pălăria neagră, dar avea și voal, și un pământuf din pene negre,

așa încât părea să exprime o cantitate respectabilă de durere. Nasturii de la mâneci, îmbrăcați în stofă, nu se închideau bine, iar între tivul mâneșilor și marginea mânușilor se zărea o fâșiuță de piele albă. Gulerul rochiei cobora un pic mai jos decât i-ar fi plăcut ei, lăsându-i la vedere clavicula, pe care se întindea o cicatrice de lungimea degetului mare. Se potrivea perfect cu frunzele sifidii ale sfeșnicilor din argint ce se aflau de o parte și de alta a oglinzii; soțul ei îi înfipsea unul dintre ele în carne, ca și cum și-ar fi apăsât pecetea în ceară caldă. Cora se gândise să o acopere cu machiaj, însă, în cele din urmă, se atașase de cicatricea aceea și știa că în anumite cercuri era chiar invidiată, oamenii credeau că avusese acolo un tatuaj.

S-a întors cu fața spre încăperea, privind în jur. Orice musafir s-ar fi oprit nedumerit în ușă, văzând pe o parte patul înalt și moale, draperiile din damasc ale unei femei înstărite, iar pe partea cealaltă instrumentele unui cercetător. Colțul cel mai îndepărtat al încăperii era tapetat cu afișe botanice și cu hârti rupte din atlase, cu foi de hârtie pe care erau citate, scrise cu scrisul ei mare, numai majuscule (NU VISA NICIODATĂ CU MÂNA PE CÂRMĂ! NU TE ÎNTOARCE NICIODATĂ CU SPATELE SPRE BUSOLĂ!), pe polița de deasupra căminului vreo zece amoniți erau aranjați în funcție de dimensiune. Deasupra lor, într-o ramă aurită, Mary Anning și câinele ei priveau un fragment din piatra de la Lyme Regis. Erau toate ale ei acum – covorul, scaunele, paharul din cristal care încă mirosea a vin? Așa credea. Iar la gândul acela simțea un soi de despovărare miraculoasă, ca și cum ar fi fost eliberată de sub legile lui Newton și ar fi putut porni, plutind, spre tavan. Senzația era sufocată de cerințele stricte ale decenței, însă Cora îi putea spune pe nume: nu era neapărat fericire, nici măcar mulțumire, ci ușurare. Era și suferință la mijloc, nu încăpea îndoială, și ea era recunoscutoare pentru asta, căci oricât de mult l-ar fi disprețuit spre final, el contribuise, cel puțin în parte, la formarea ei – și la ce bun să se disprețuiască singură?

— Of, el m-a creat, da, a rostit ea cu voce tare, în timp ce amintirile au început să i se perinde prin fața ochilor, asemenea fumului unei lumânări stinse.

¹ „Arta de a muri“ – în lb. latină în orig. (n. tr.).

Avea șaptesprezece ani și locuia cu tatăl ei într-o casă un pic mai sus de centru. Mama ei murise de mult, însă nu înainte de a se asigura că fiica ei nu era condamnată să se limiteze la broderii de mână și la limba franceză. Tatăl ei – neștiind ce să facă exact cu modesta-i avere, apreciat doar în mod ironic de chiriașii săi – ieșise într-o zi cu treabă, iar la întoarcere sosise însoțit de Michael Seaborne. I-o prezentase cu mare mândrie pe fiica lui – Cora era desculță și tocmai făcea o lecție de latină –, iar musafirul îi luase mâna, admirându-i-o și dojenind-o că avea o unghie ruptă. Se întorsese o dată și încă o dată, până când ajunsese să fie așteptat în casa lor. Îi adusese în dar cărți subtirele și tot felul de obiecte mici și grele, cu totul inutile. O tachina adesea, punându-și degetul în palma ei și mângâind-o până când pielea începea s-o doară, până când toată ființa ei se concentra asupra acelui punct pe care îl atingea el. Când el era lângă ea, bazinele din Hampstead, graurii ce zburau la apus, urmele lăsate de copitele oilor în noroiul moale – toate păreau insipide, neimportante. Începuse să-i fie rușine de ele – de hainele ei largi și neingrijite, de părul neîmpletit.

Într-o bună zi, el îi spusese: „În Japonia, o vază spartă este lipită cu picături de aur topit. Cât de miraculos ar fi: să te distrug și apoi să te lipesc la loc cu aur!“ Însă ea avea atunci șaptesprezece ani și tinerețea îi era ca o armură, nici nu simțise tăișul pătrunzând. Izbucnise în râs, la fel și el. În ziua în care a împlinit nouăsprezece ani, a dat la schimb cântecul păsărilor pe evantaie din pene, greierii din iarba înaltă pe o haină împodobită cu aripi de cărbuș. Era încorsetată cu oase de balenă, străpunsă cu fildeș, trasă de păr de carapacea unei broaște-țeastoase. Vorba îi devenise mai languroasă, pentru a-i ascunde micile poticniri. Nu mai mergea nicăieri pe jos. El îi dăruise un inel de aur care îi era mic... Un an mai târziu îi dăruise altul – unul și mai mic.

Văduva s-a trezit din reverie când a auzit pași deasupra: pași înceți, măsurăți cu precizia ticăitului unui ceas.

— Francis, a rostit ea.

A rămas în așteptare, tăcută.

Cu un an înainte ca tatăl lui să moară și la vreo șase luni după ce boala își făcuse simțită prezența pentru prima dată,

la micul-dejun (simțise în gât o gălmă ce nu-l lăsa să înghită), Francis Seaborne a fost mutat într-o încăpere aflată la al patrulea etaj al casei, în capătul cel mai îndepărtat al culoarului.

Tatăl lui nu ar fi fost deloc interesat de asemenea schimbări de ordin casnic, nici dacă n-ar fi fost ocupat la vremea aceea: ajuta Parlamentul cu o lege privitoare la locuințele sociale. Decizia fusese luată în totalitate de mama lui și de Martha, care fusese angajată ca dădacă atunci când el era bebeluș și care, după cum spunea chiar ea, nu mai reușise să plece. Erau de părere că ar fi mai bine ca Francis să fie ținut la o oarecare distanță, întrucât era foarte agitat noaptea și apărea deseori la ușa lor, de câte ori chiar la fereastră. Nu cerea niciodată nimic, nici măcar un pahar cu apă sau o îmbrățișare, cum ar fi făcut alt copil. Pur și simplu stătea în pragul ușii, ținând în mână unul dintre numeroasele lui talismane, până când una dintre ele, cuprinsă de neliniște, avea să ridice capul de pe pernă și să-l vadă.

Imediat după ce a fost mutat în ceea ce Cora numea Camera de Sus, băiatul și-a pierdut orice urmă de interes pentru aceste deplasări nocturne, mulțumindu-se doar să strângă (nimeni n-ar fi folosit vreodată cuvintele „să fure“) orice îi atrăgea privirea. Aceste obiecte erau etalate în baza unor șabloane complicate și surprinzătoare, care se schimbau la fiecare vizită a Corei; aveau o frumusețe și un farmec straniu, pe care Cora chiar le-ar fi admirat dacă ar fi fost opera fiului altcuiva.

Întrucât era vineri și ziua înmormântării tatălui său, băiatul se îmbrăcase singur. La unsprezece ani știa foarte bine să-și pună o cămașă și cum se ortografiază elementele ce o compun („Este NECESAR ca o cămașă să aibă un Guler, dar două Mâneci“). Moartea tatălui său îl lovise ca o calamitate, însă nu era mai gravă decât faptul că-și pierduse cu o zi înainte una dintre comorile lui (o pană de porumbel cât se poate de obișnuită, însă care putea fi îndoită până forma un cerc complet, fără a se rupe). Când a primit vestea cea rea – observând că mama lui nu plângea, ci era nemișcată și, cumva, înflăcărată, ca și cum tocmai ar fi lovit-o un fulger –, primul lui gând a fost: „Nu înțeleg de ce mi se întâmplă mie.“ Însă pana dispăruse; tatăl lui murise; iar acum avea să fie nevoit să meargă la înmormântare.

Ideea asta nu-i displacea, de fapt. A răspuns, conștient că se arăta destul de binevoitor, având în vedere situația:

— O schimbare e la fel de bună ca un răgaz de odihnă.

În zilele imediat următoare morții lui Michael Seaborne, câinele fusese cel care suferise cel mai mult. Scâncise neîncetat la ușa camerei bolnavului și nimeni nu reușise să-l consoleze. Poate că o mângâiere ar fi avut mai mult succes, dar întrucât nimeni nu s-a aventurat să-și afunde mâna în blana lui slinoasă, pregătirea trupului neînsuflit („Pune-i câte o monedă pe ochi, pentru luntraș”, spusese Martha. „Nu cred că Sfântul Petru se va obosi cu asta...”) fusese însoțită de aceleași schelălăieli ascuțite. Câinele murise, și-a amintit Francis, mângâind satisfăcut un micuț smoc de blană pe care îl adunase de pe mâneca tatălui său. Astfel, singurul suflet care îl plânsese pe mort trebuia să fie și el acum plâns.

Nu era sigur ce presupunea ritualul de îngropăciune a morților, dar a considerat potrivit să meargă la cimitir cât mai pregătit cu putință. Haina lui avea mai multe buzunare și fiecare dintre acestea conținea un obiect nu neapărat sacru, dar potrivit pentru acea ocazie, după părerea băiatului. O lupă crăpată, prin care toate lucrurile din jur păreau sparte; acel smoc de blană (în care spera că se mai afla încă un purice sau o căpușă, care să conțină, la rândul lor, o picătură de sânge); o pană de corb, cea mai bună pană din colecția lui, pentru că avea vârful albastrui; o bucățică de material, pe care o rupsese din tivul fustei Marthei, după ce observase acolo o pată în forma Insulei Wight; și o piatră cu o gaură perfect rotundă în mijloc. După ce și-a umplut buzunarele, le-a bătut ușor și le-a numărat, a coborât la mama lui, iar la fiecare dintre cele 36 de trepte pe care le avea de coborât, a rostit incantația: „Azi – aici – mâine – azi; azi – aici – mort”.

— Frankie...

Cât de mic i se părea! Figura lui, care în mod straniu nu semăna cu chipul niciunuia dintre părinți, poate cu excepția ochilor negri ai tatălui său, era impasibilă. Se pieptănase, iar părul îi stătea ca niște mici creste teșite pe cap: faptul că se străduise să se aranjeze o impresiona. A întins mâna spre el, însă apoi a

lăsat-o să-i cadă în poală. Băiatul stătea în picioare, bătând ușor pe fiecare buzunar, pe rând. A întrebat-o:

— Unde e acum?

— O să ne aștepte la biserică.

Oare ar fi trebuit să-l ia în brațe? Adevărul e că nu prea părea să aibă nevoie de consolare.

— Frankie, să știi că dacă vrei să plângi, nu e nicio rușine.

— Dacă voiam să plâng, plângeam deja. Dacă voiam să fac orice, puteam s-o fac deja.

Nu l-a certat că i-a răspuns așa, pentru că nu făcuse decât să exprime un lucru evident. Băiatul a mai bătut o dată ușor pe fiecare buzunar, iar ea i-a spus cu blândețe:

— Văd că-ți aduci și comorile.

— Îmi aduc și comorile. Am o comoară pentru tine (*bătaie pe buzunar*), o comoară pentru Martha (*bătaie pe buzunar*), o comoară pentru Tata (*bătaie pe buzunar*), o comoară pentru mine (*două bătaie pe buzunar*).

— Mulțumesc, Frankie...

Nu știa ce să-i răspundă, rămăsese fără cuvinte. Dar a apărut Martha, care, ca întotdeauna, prin simpla ei prezență, a făcut să dispară ușoara tensiune ce apăruse în încăpere. L-a atins ușor pe Francis pe cap, ca și cum ar fi fost un copil obișnuit. Brațul ei puternic a prins-o pe Cora pe după talie; mirosea a lămâie.

— Haideți, a spus ea. Nu i-a plăcut niciodată să întârziem.

Clopotele Bisericii St Martin au bătut pentru morți la ora 2, răsunând în Trafalgar Square. Francis, al cărui auz era nemilos de ascuțit, și-a apăsat mâinile înmănușate pe urechi și a refuzat să treacă pragul până nu s-a auzit ultima bătaie de clopot. Astfel, enoriașii adunați în biserică, întorcându-se să-i vadă pe întârzi-ați, văduva și fiul ei, au oftat mulțumiți: cât de palizi erau! Cât de potrivită, cât de adecvată era suferința lor! Și uită-te la pălăria aia!

Cora a urmărit spectacolul din seara aceea cu o detașare curioasă. În naos, ascunzând altarul – într-un coșciug așezat pe ceva ce semăna cu masa unui măcelar – era trupul neînsuflit al soțului ei, trup pe care nu-și amintea să-l fi văzut vreodată în întregime: îl întrezărise doar în câteva clipe grăbite și

uneori pline de panică, când văzuse o piele albă, întinsă peste oasele fine.

„Si-a dat seama că nu-l cunoscuse deloc în viața publică, care se desfășura în încăperile (pe care ea și le imagina identice) din Camera Comunelor, în biroul lui din Whitehall și în clubul în care ea nu putea pătrunde, pentru că avea ghinionul de a fi femeie. Poate că în alte părți dăduse dovadă de blândețe – da, poate că așa era răspunsul, poate că ea fusese cea asupra căreia își descărcase cruzimea meritată de alții. Dacă stătea să se gândească, asta îi putea conferi un aer nobil: și-a privit mâinile, ca și cum s-ar fi așteptat ca ideea aceea să-i fi crestat stigmatul în palme.

Deasupra ei, în balconul înalt și întunecat care în aerul greu părea să plutească peste coloanele ce-l susțineau, se afla Luke Garrett. „Drăcușorul!“, și-a spus ea. „Uită-te la el!“ Și inima ei aproape c-a pornit în zbor spre prietenul ei, apăsând pe gratiile coastelor. Nici halatul de chirurg n-ar fi putut fi mai nepotrivit pentru o înmormântare decât haina cu care era îmbrăcat și Cora era sigură că băuse mult înainte să sosească la biserică. Cu siguranță fata de lângă el era o cunoștință nouă, a cărei afecțiune avea un preț care îi depășea cu mult bugetul. Însă, în ciuda întunericii și a distanței dintre ei, o singură privire a fost suficientă ca s-o facă să-i vină să râdă. Martha a simțit și a ciupit-o tare de coapsă. Astfel, mai târziu, turnându-și vin în pahare, în Hampstead, în Paddington și în Westminster, oamenii aveau să spună:

— Văduva lui Seaborne a gemut de durere exact când preotul a rostit: „Deși zace mort, el va trăi...“ Știi, într-un fel a fost frumos.

Lângă ea, Francis șușotea de zor, cu buzele lipite de degetul mare și cu ochii strâns închiși. Arăta și mai copilăros, iar Cora și-a așezat mâna peste a lui. Mănuța băiatului încă mai încăpea perfect în a ei și era fierbinte. După o vreme, ea și-a luat mâna și a așezat-o în poală.

După aceea, în timp ce sutanele fluturau ca niște corbi printre strane, Cora a stat pe treptele din fața bisericii și i-a salutat pe credincioșii care plecau. Aceștia erau cu toții adevărate întruchipări ale bunătății și ale amabilității – Cora nu trebuia să

uite că are prieteni în oraș. Era binevenită, împreună cu chipeșul ei fiu, să vină la cină la oricare dintre ei; aveau să o pomească toți în rugăciunile lor. I-a dat mai departe Marthei atâtea cărți de vizită, atâtea buchețele de flori, atâtea cărțițele de aducere-aminte și atâtea batiste brodate cu marginile negre, încât un trecător ar fi putut crede că era ziua nunții ei – o nuntă sobră, e drept.

Încă nu se lăsase seara, dar pe treptele bisericii apăruse un strat de chiciură care strălucea în lumina lămpilor stradale, iar ceața învăluia orașul ca într-un cort alburii. Cora a început să tremure, străbătută de un fior, iar Martha a venit mai aproape de ea, pentru ca prietena ei să simtă căldura emanată de trupul său bine făcut, îmbrăcat în al doilea cel mai bun palton al ei. Francis stătea un pic mai departe, căutând de zor cu mâna stângă în buzunarul de la haină, în timp ce cu mâna dreaptă își țesea întruna părul. Nu părea chiar tulburat, căci, dacă ar fi fost, cele două femei l-ar fi adus între ele și i-ar fi murmurat cuvinte de alinare ce le-ar fi venit atât de ușor pe buze dacă ar fi fost cerute. Dar nu, băiatul părea mai curând politicoș resemnat din întreprerea unui ritual îndrăgît.

— Isus să ne miluiască! a spus doctorul Garrett, în timp ce ultimii credincioși se îndepărtau, cu pălăriile lor negre, ușurați că înmormântarea se sfârșise, întorcându-se spre distracțiile din seara aceea și înspre treburile din dimineața următoare. Apoi, cu o trecere rapidă spre seriozitate, care de obicei îl făcea irezistibil, a înșfăcat mâna înmănușată a Corei și-a zis: Bravo, Cora, te-ai descurcat foarte bine! Pot să te conduc acasă? Lasă-mă să te conduc acasă. Mi-e foame. Ție nu ți-e foame? Aș fi în stare să mănânc un cal, cu tot cu mână!

— Nu-ți permiți un cal.

Martha îi vorbea întotdeauna doctorului pe un ton enervat. Ea îi dăduse porecla Drăcușorul, deși nimeni nu-și mai aducea aminte lucrul acesta. Prezența lui în casa de pe Foulis Street – la început explicată prin datorie, apoi prin devotament – o enerva pe Martha, care era de părere că devotamentul ei față de Cora era mai mult decât suficient. Bărbatul scăpase de însoțitoare și băgase în buzunarul de la piept o batistă festonată cu negru.

— Cel mai mult mi-aș dori să fac o plimbare, a spus Cora.

Francis, ca și cum i-ar fi simțit oboseala bruscă și ar fi considerat-o o oportunitate de a câștiga teren, s-a înființat repede lângă ea și i-a cerut să meargă acasă cu metroul. Ca întotdeauna, rugămintea lui nu a sunat precum ceva copilăros, precum ceva ce i-ar fi făcut o bucurie, ci mai curând ca o afirmație îndrăznească. Garrett, care încă nu învățase cum să reacționeze în fața voinței nestrămutate a băiatului, i-a răspuns:

— Am avut parte de suficient Hades pentru o singură zi, și a făcut semn unui taxi care trecea pe lângă ei.

Martha l-a luat pe băiat de mână și, siderat de îndrăzneala ei, acesta și-a lăsat mâna în palma ei înmănușată.

— Te duc eu, Frank! E cald înăuntru, iar eu deja nu-mi mai simt degetele de la picioare. Cora, doar nu ai de gând să mergi pe jos tot drumul? Sunt cel puțin trei mile!

— Trei și jumătate, a răspuns doctorul sigur pe sine, de parcă el însuși ar fi așezat dalele din pavaj. Cora, dă-mi voie să te conduc!

Șoferul taxiului a făcut un gest de nerăbdare și a primit ca răspuns un gest obscen.

— Nu trebuie să faci asta. Nu poți să te duci singură...

— Nu trebuie? Nu pot?

Cora și-a scos mânușile, care nu o apărau de vânt nici cât o pânză de păianjen. Le-a aruncat spre Garrett.

— Dă-mi-le pe-ale tale, nu știu de ce se mai fac mânuși din astea sau de ce le tot cumpără femeile. Pot să merg pe jos și chiar asta am să fac. Sunt îmbrăcată perfect pentru o plimbare, nu vezi?

Și-a ridicat poala fustei, scoțând la iveală o pereche de bocanci ce-ar fi fost potrivită mai curând pentru un băiat de școală.

Francis se întorsese cu spatele spre mama lui, nu mai era interesat de turnura pe care o putea lua seara aceea; avea multe de făcut acasă, în Camera de Sus, și câteva obiecte noi (*două bătăi pe buzunar*) cărora trebuia să le acorde toată atenția. Și-a retras mâna din palma Marthei și a pornit spre oraș. Martha, aruncând o privire mustind de neîncredere spre Garrett și una

îndurerată către prietena ei, le-a strigat în grabă „rămas-bun” și a dispărut în ceață.

— Lasă-mă să mă duc singură, a spus Cora trăgând de mânușile luate cu împrumut – atât de uzate, încât abia dacă erau mai groase decât ale ei. Gândurile-mi sunt atât de amestecate, încât îmi va trebui cel puțin o milă să le deștelenesc.

A atins ușor batista tivită cu negru din buzunarul lui Garrett.

— Vino mâine la mormânt, dacă vrei, a adăugat ea. Îmi propusesem să merg singură, dar poate că tocmai asta e ideea: poate că suntem întotdeauna singuri, indiferent cine ne este alături.

— Ar trebui să ai în permanență un secretar pe lângă tine, să-ți noteze toate vorbele de înțelepciune, i-a răspuns Drăcușorul sarcastic, lăsându-i mâna să cadă.

A făcut o plecăciune exagerată și s-a retras în taxi, trântind portiera în timp ce ea râdea.

Minunându-se de talentul bărbatului de a-i schimba radical dispoziția, Cora a pornit mai întâi nu spre vest, către casă, ci spre Strand. Îi plăcea locul unde râul Fleet fusese deturnat subteran, la est de Holborn. Era undeva un grilaj prin care, într-o zi liniștită, puteai auzi cum râul fuge spre mare.

Ajungând la Fleet Street, s-a gândit că, dacă s-ar fi concentrat suficient de tare, ar fi reușit să audă, prin reverberațiile aerului cenușiu, cum râul aleargă prin cavoul său lung. Însă nu se auzea decât vacarmul unui oraș pe care nici înghețul și nici ceața nu-l puteau opri din a munci și din a se simți bine. În plus, îi spusesese cineva că în ziua de azi era doar cât un canal amarăț, nivelul crescându-i nu din cauza ploii ce se scurgea dinspre Hampstead Heath, ci din cauza oamenilor care i se adunau pe maluri. A rămas în picioare o vreme, până când mâinile au început s-o doară de frig, iar lobii urechilor, proaspăt găuriți, au început să-i pulseze. A oftat și a pornit spre casă, dându-și seama că neliniștea pe care i-o trezea odinioară imaginea casei din Foulis Street dispăruse, rămânând undeva în spatele stranelor negre ale bisericii.

Martha, care așteptase cu îngrijorare întoarcerea Corei (ea a sosit după un pic mai mult de o oră, cu pistruii ca de foc, vizibili de sub stratul de pudră, și cu pălăria căzută într-o parte), punea mare preț pe pofta de mâncare, considerând-o o dovadă

¹ Unitate de măsură pentru distanță folosită în Marea Britanie și în Statele Unite ale Americii, echivalentă cu 1,6 kilometri (n. tr.).